נרה שנה וזרע שתים בו'. נרה שתים וזרע שנה אחת לא נקט אלא משום רבותא דר' אחא דאפי' הכי הויא חזקה ואומר ר"י (ה) דנראה דוקא כגון שנרה וזרע ונרה אבל נרה בזה אחר זה אפי' רבי אחא מודה דאינה חזקה דמה מועיל תריסה כל כך שחורשה ב' שנים בלא זריעה: **למעוטי מאי.** תימה לרשב"א דהיכי מוכח מהכא דלמעוטי נירא קאתי דלמא קסברי רבנן נירא הוי חזקה והא דאריך ג' שנים מיום ליום משום דעד תלת שנין מיזהדר אינש בשטרא כדמפרש בריש פירקין ואפי' לא עשה באותן שלש אלא ניר הוי חזקה דלא עביד אינש דכרבי לארעיה ושתיק: **מאי ביניייהו.** ות"ת טובא איכא ביניייהו דשלש בצירות יכולין להיות בשתי שנים שבסוף שנה בצר וב' בצירות אחרי כן בשתי שנים ואומר ר"י דמשמע ליה דג' בצירות שלמות כל שנות הבצירות אבל תימה לר"י אמאי לא משני דאיכא ביניייהו חרפי ואפלי כדאמרינן בפ"ב דע"ז (דף עה.) כמה מייסנן י"ב חדש רשב"ג אומר מגת לגת מבד לבד היינו תנא קמא איכא ביניייהו חרפי ואפלי: **היו לו שלשים אילנות.** (ו) ונראה דדוקא שלשים(ז) אבל ט' אילנות גדולים ממטע שלשה לבית סאה ואבל אחת בשנה זו ואחת בשנה זו לא הויא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא בחזי וזוי והני אילנות לא בגדולים אייר דגדולים לא הוו אלא ג' לבית סאה כדאמרי' בפ' לא יחפור (לעיל דף כו:): **ממטע** י' לבית סאה. פ"ה דפחות מבית סאה לעשרה אילנות הוו סמיכי ביותר והוו כיער ולא הוי חזקה ואין נראה דהא מוכח בשמעתין דאבלן רצופין הויא חזקה דפרין רבא אהרדעי אלא מעתה האי אספסתא במאי קני ליה ונרשב"א נראה לי"שב פ"ה דלקמן איירי שאוכל כל האילנו (ו) אע"פ שהן רצופים הויא חזקה שהרי אבל העומדים ליעקר ואותן העומדים להתקיים אבל הכא שאינו אוכל כל אילנות אלא ג' בכל שנה אם היו ל"ג אילנות בג' שאין הרי יש בהן ג' אילנות העומדין ליעקר וכשהוא אוכל י"א אילנות בכל שנה שמא באותן י"א שאוכל אותן בשנה זו יש בהן ב' או ג' שעומדין ליעקר ובעינן בכל שנה שיאכל ג' מאותן העומדין להתקיים וביותר מבית סאה לעשרה נראה דלא קנה קרקע כל עיקר ולא כפ"ה דפי' דדוקא בכל הקרקע הוא דלא הוי חזקה אבל במה שצריך לאילנות הוי חזקה: **ממטע** עשרה לבית סאה. קשה לר"י דמאי שנא חזקה ממכר (ח) דגבי קנה ג' קנה קרקע ועשרה לבית סאה הוו מפוזרים ולא קנה קרקע דבעשר לבית סאה יש מאתן וחמשין לכל אילן ובהמוכר את הספינה (לקמן דף פב:) גבי קנה ג' כו' אמר כמה יהא ביניהן משמנה ועד שש עשרה אבל יותר מי"ו הוו מפוזרין וכשיש ביניהן י"ו הוי לכל אילן מ' (ט) מכל לד סביבותיו דהיינו טבלא של י"ו על י"ו עגולה שהאילן יונק סביבותיו בשה וי"ו על י"ו מרובעים הוו מאתן וחמשין ושית דל רביע מייניה דמרובע יתר על העיגול רביע לא ישאר אפי' מאתים אלמא לא הוי כשיעור י' לבית סאה ושמא יש לחלק בין מכר לחזקה דגבי מכר ודאי לא אמר דקנה קרקע אם אינן רצופין כדכר שבני אדם רגילין ליטע ודרך בני אדם אין להרחיק יותר מי"ו אמה אילן מאילן אע"פ שנכנסת ייקה של זה בתוך ייקה של זה שאילנות גדולים יונקין י"ו אמה מכל לד ולכך אין דרך להרחיק אילן מאילן כל שיעור ייקתם דהיינו ל"ב דא"כ לא יטע אים בשדה גדולה אלא ב' אילנות או ג' אבל גבי חזקה הויא חזקה כשיעור ייקה אע"פ שהן מרוחקין כשיעור ייקה אבל קשה לר"י דיפה כח הדיוט מכח הקדש דגבי הדיוט קנה שלשה קנה קרקע משמנה ועד י"ו וגבי הקדש תניא בסוף המוכר את הבית (לקמן דף עב.) הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי זה הקדיש את הקרקע פחות מכאן או יותר על כן לא הקדיש את הקרקע מאי שנא הקדש ממכר ופי' הקונטרס בסוף המוכר את הבית (שם ד"ה ממטע) דהתם בדעת מוכר תליא מילתא אבל גבי הקדש ביייקה תליא מילתא ובהמוכר את הספינה (שם דף פב. ד"ה ממה) פירש גבי מכר והוא הדין למקדיש אילנות דהוי נמי האי שיעורא ובריתא פליגא ולאיה מתוספתא דמכילתין דקתני (י) כי קנה ג' קנה קרקע וכמה יהו קרובים זה לזה כדי שיהא הנקר עובר בכליו וכמה

אפי' יום אחד נמי. יכול לעשות בו ניר: **פירא רבא ופירא זוטא איכא ביניייהו.** ר' ישמעאל ס"ל דלא הוי חזקה עד שילקט פירא רבא דהיינו כשנגמרה כל התבואה לפיכך צריך שלשה חדשים כגון שעוריים וכבולת שועל ועדשים שגדלים בג' חדשים ור"ע סבר פירא זוטא דהיינו כגון שחת שגדל בשלשים יום הויא חזקה אע"פ שלא נגמרה התבואה אי נמי כגון ירק דגדלין בירקות בחדש אחד: **נרה שנה.** בלא זריעה: **ושתיק.** ולא מיחה ומדלא מיחה הפסיד: **כל שיבא ושיבא דכרבו ליעול בה.** כל קיסמים שבמחריסה יכנים בה כלומר הלואי ויחמוש הרבה עד שתבלה מחרשתו ותתרפה הקרקע ואח"כ אטלנה ואזרענה אני: **ילמדנו רבינו ניר הוי חזקה.** בשדה הבעל ודי בחזקת י"ב חדש ושני ימים: **רבי ישמעאל ור' עקיבא דמתניתין.** כדאוקמינן דכ"ע ניר לא הוי חזקה כלומר יום א' בשנה שנר בו שדהו אינה חזקה להחשב בשנה שלמה לחשבון ג' שנים: **זו דברי רבי ישמעאל ור"ע.** דאמרי במתני' [כח.] שדה הבעל חזקתו ג' שנים ואינה מיום ליום אלא י"ח חדשים לר' ישמעאל וי"ד לר"ע אבל חכמים אומרים חזקתן שלש שנים בכל דבר מיום ליום. ואליבייהו דהני רבנן פריש בריש פירקין [כט.] טעמא לחזקת ג' שנים דעד שלש שנים מיזהדר אינש בשטרייה טפי לא מיזהדר וכוותייהו דהני רבנן אליבא דרב קיימי כדמוכח סוגיא דמכילתין דלא אזיל בתר לקיטת ג' פירות של ג' שנים אלא ג' שנים שלמות בעינן בכל דבר ומשום דאין אדם מזהר בשטרו יותר מג' שנים: **לאו למעוטי ניר.** דהא אפי' פירא רבא ופירא זוטא קא ממעט וכ"ש ניר דהא מיום ליום קתני למעוטי אפי' שנים מקוטעות אלמא ניר לא חשיב חזקת יום אחד דידיה כשנה שלמה דאם כן די בי"ב חדש ושני ימים ואתן שלש שנים מיום ליום בעינן: **דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' ישמעאל ור"ע.** דאמרי במתני' אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס את קיילו הרי אלו ג' שנים [לעיל כח.] אלמא משליקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: **אבל חכמים אומרים.** פירות (ג) ג' שנים צריך עד שיגדור בתמרים ג' גדירות כו': **מסיקות.** בזיתים: **מאי ביניייהו.** בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים בעינן: **דקל נערה איכא ביניייהו.** דקל ובחורה (ד) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים דלשמואל הויא חזקה בג' גדירות אע"ג דליכא ג' שנים שלמות ולרב בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פי' דקל נערה המשיר פירותיו קודם גמרן מלשון גם חלני נערתי (נחמיה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גדירות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והרי הוא מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא בא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין שעושה פעמיים בשנה לשמואל בשנה ומחצה הויא חזקה דהא איכא ג' גדירות ולרב לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: **אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשמע להו לרבנן היו לו שלשים בו'.** ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלשה מקומות בשדה כדקתני כנס את תבואתו ומסק את זיתיו כו' מדברייו נשמע להו לרבנן דפליגי עליה כדאמר רב יהודה אמר שמואל לעיל ובעו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: **ממטע עשרה לבית סאה.** דבית סאה צריך לעשר נטיעות כדאמר בלא יחפור (לעיל דף כו:) אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כיער ולא הוי חזקה דלא אחזיק כדמחזקי אינשי וביותר מבית סאה לי' נמי לא הויא חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: **אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה.** דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

אפילו יום אחד נמי אלא דכולי עלמא אניר לא הוי חזקה והכא פירא רבא ופירא זוטא איכא ביניייהו ת"ר ניר אינו חזקה וי"א הרי זה חזקה (ה) מאן י"א אמר רב חסדא ר' אחא היא דתניא נרה שנה וזרעה ב' נרה ב' וזרעה שנה אינה חזקה ר' אחא אומר הרי זו חזקה א"ר (ב) אשי שאלית כל גדולי הדור ואמרו לי ניר הרי זה חזקה א"ל רב ביבי לרב נחמן מאי טעמא דמ"ד ניר הוי חזקה לא עביד אינש דכריבו ליה לארעיה ושתיק ומ"ט דמ"ד ניר לא הוי חזקה מימר אמר כל שיבא ושיבא דכרבו לעייל ביה שלחו ליה בני פום נהרא לרב נחמן בר רב חסדא ילמדנו רבינו נירא הוי חזקה או לא הוי חזקה אמר להו ר' אחא וכל גדולי הדור אמרי ניר הרי זה חזקה אמר רב נחמן בר יצחק (ג) רבותא למיחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ור' ישמעאל ור' עקיבא בא"י אמרי ניר לא הוי חזקה ר' ישמעאל ורבי עקיבא מתני' היא רב מאי היא דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים חזקתה ג' שנים מיום ליום מיום ליום למעוטי מאי לאו למעוטי ניר דלא שמואל מאי היא דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים עד (ד) שיגדור שלש גדירות ויבצור ג' בצירות וימסוק ג' מסיקות מאי ביניייהו אמר אביי (ה) דקל נערה איכא ביניייהו (ו) (שעושה שלש פעמים בשנה): אמר רבי ישמעאל בד"א בשדה הלבן: אמר אביי מדברי ישמעאל נשמע לרבנן (ז) היו לו שלשים אילנות ממטע עשרה לבית סאה אכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הרי זו חזקה לאו

מסורת הש"ס

ע א מי' פי"ב מהל' טוען ונטען הל' ט פמג עשין לה טוש"ע מ"מ מ' קמ"ל פפ' ה ופע' ט:

עא ב מי' סס הל' ח טוש"ע סס ק"ל:

עב ג טוש"ע סס קעיף טו:

עג ד מי' סס הל' יט טוש"ע סס פעי' ח:

רבינו גרשום

מצי למעבד בה ניר: פירא רבא. דר' ישמעאל סבר בענין שלשה חדשים דאיכא בהו פירא רבא וגמר פירי בענין ור' עקיבא סבר בפירי זוטרא כגון אספסתא דבחדש אחד נגמר כולו פריו סגי והויא חזקה: נרה שנה וזרעה שתים. ושתיק דאם איתא דשלו הוא הרי מחי והואיל דלא מחי הוי חזקה: מימר אמר. המערער: כל שיבא דכרבא לייילי בה. כלומר ולואי שיביאו כל אותן כלי אומנות שלהן דכרבי בהן וליכרבו לארעאי ולאחר כן שהיו מתקנים אותה היתתי מוחה. שיבא לרעוין רישט"ל שמכסין בו את התבואה לאחר שיהא דרועה. אמר רב נחמן בר יצחק וכי מאי רבותא היא למיחשב גברי דסבירא להו דניר הוה חזקה. והא רב ושמואל ור' ישמעאל ור' עקיבא דמתני' דגברי דרבי נינהו וסבירא להו כו'. כדאמרן לעיל. אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חזקה. זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא דבעי כל חד וחד שיעורייה כדקתני מתני' אבל חכמים אומ' כו' מאי לאו למעוטי ניר דלא הוי חזקה דהשתא מיום ליום ממעט מקוטעין דלא הוי חזקה כל שכן וכל שכן דניר לא הוי חזקה דבחד יומא מצי למעבדיה: ג' בצירות. דהיינו ג' שנים ולא ניר: מאי ביניייהו. בין רב ובין לשמואל בין למר ובין למר ג' שנים אמרינן דבעינן חזקה: אמר אביי דקל נערה. דבחורה היא ובכחה עומדת וטוענת פרי ב' פעמים בשנה בב' שנים של חזקה סגיא משום דבדקל נערה מצי לגדור ג' גדירות בב' שנים: **איבקא** אבל בשדה אילן שגדל שם התבואה נמי. קייצו תאנים. ה"ג אמר אביי מדר' ישמעאל נשמע היו לו ל' אילנות ממטע עשרה לבית סאה דר' אילנות צריכין בית סאה דבכך חשוב שדה אילן. מי לא אמר ר' ישמעאל במתני' להיכא דאכל חד פירא הוי חזקה לכולהו פרי דכל היכא דכנס את תבואתו דמי כמאן דמסק את זיתו וכנס קייצו בפעם אחת והיכא דמסק את זיתו דמי כמאן דכנס את תבואתו וכנס קייצו [בבת] אחת וכן הכי נמי כנס את קייצו דחד פירא הוי חזקה לכולהו ולא בענין לכל פרי ופרי ג' שנים כי אם לכולהו פרי חד שתא. הכא נמי גבי אילנות היכא דאכל י' אילנות בשדה זו ולא אכל להני הוי חזקה והכי נמי לכולה [שדה] הוו י' חזקה הני להני אע"ג דלא אכל להו לכולהו אילנות בשתא חדא. אכל י' אילנות בשנה זו (רי' בשנה זו) רי' בשנה אחרת רי' בשנה שלישית שאם בא המערער ועורר לאחר ג' שנים ואמר הואיל שלא היו טענין כולן פירות לא הייתי מוחה שלא אכלתן כולן ג' שני חזקה. יכול לומר לו המחזיק אני אכלתים בזמן שהיו טענין ולא מחית משום הכי הויא חזקה

הגהות הב"ח

(א) נב' מאן י"ל. נ"ב אע"ג דכהוריות דף יג אמרו ד"ל הייט רבי נתן הכא קבלה היתה בידו וע"ל ס"פ המוכר פירות דף לג ע"ב במ"ש התוס' בד"ה מאן י"ל:

(ב) שם מ"ר אחא שאלית כל גדולי וכו' הרי זו חזקה:

(ג) רשב"ם ד"ה אבל וכו' פירות של ג':

(ד) ד"ה דקל וכו' דבפחות מג' וכו' דהא לא גדל דמה שליקט מן הארץ ולא מן האילן לדברי רב:

(ה) תוס' ד"ה נרה וכו' ואומר ר"י דנרה דוקא כגון:

(ו) ד"ה היו לו בשלשים אילנות הני אילנות לא בגדולים איירי וכו' בפ' לא יחפור ונראה דדוקא שלשים אבל תשע אילנות ממטע שלש וכו' אלא בזוי בחזי הס"ד וג"כ פירות אילנות גדולים וכן פירש בעוד ת"מ בסי' קמ"ל בשם ר"י: (ז) ד"ה ממטע וכו' דאע"פ שהן וכו' העומדים ליעקר והעומדים בל"ל ותיבת ואותן נמחק:

(ח) ד"ה ממטע וכו' חזקה ממכר דהיכא דקנה שלשה:

(ט) באה"ר מ' אמות מכל לד: (י) באה"ר מתוספתא דמכילתין דקתני גבי קנה:

(א) [ע' תוס' לקמן נג: ד"ה מאן]. (ב) וכמות מה.]. (ג) גי' רש"ל שיגדור ג' גדידות בדלי"ת והוא מלשון נתנו אילנות. (ד) רש"ל מ"ז, (ה) אבל אילנות גדולות ממטע ט' ג' בבית סאה כ"ה במהרש"ל. ובדפו"ר ובמהרש"ל בנרשה: אבל ג' אילנות ממטע עשרה.

לאו מי אמר ר' ישמעאל חד פירא הוי חזקה לכולהו פירי. (כ) דבמקום הזיתים מהני למקום התבואה והקיץ וכאילו החזיק בשלשתן דמי וכן כשכנס את תבואתו כמי שהחזיק בשלשתן דמי שמן הטעם הזה הוי חזקת שלש שנים בכל השדה אע"פ שלא החזיק בו בכולהו פעם אחת הכי נמי חזקת מקום י' אילנות של שנה ראשונה זו משונין כאילו החזיק נמי במקום העשרים וכן בשניות כאילו החזיק בכל שנה בג' אילנות: וס"מ. דהוי חזקה באילת שלשים אילנות בג' שנים כה"ג היכא דלא אפיק אחריני כי העשרים לא עשו פירות כי אם עשרה נגד בכל שנה דומיא דרבי ישמעאל שמלקט כל מה שגדל בשדה. ופירש ר"מ כגון בעות שוח שאין פירותיהם נגמרים עד ג' שנים: **אכל אי אפיק.** הני (ג) אילנות כולהו פירות בכל שנה ולא אכל אלא י' מיניהו לא הוי הני י' חזקה לכ' דכיון דלא אכל כל הפירות גילה על עצמו שהשדה אינה שלו וירא להחזיק חזקה גמורה ולפיכך לא חשש זה המערער למחות ולא הוי חזקה: **והוא דבזאי בזויי.** לשון גזיעה. כלומר וה"מ דהוי חזקה כשאכל עשרה בכל שנה היינו ע"י פיזור שאכל ג' בכל בית סאה דנמצא מחזיק כל השדה אבל אכל י' אילנות ביחד בבית סאה (ד) זה ובשנה שניה כמו כן בבית סאה שני וכן בשלישית אינה חזקה דכל בית סאה חשוב שדה האילן בפני עצמו ושדה שלש לא הוי חזקה לשדה אחר והיינו נמי דומיא דרבי ישמעאל דכנס את תבואתו ומסק את זיתיו כו' שבכל השדה הוא אוכל דסתם שדה האילן על פני כולו מפוזרין הזיתים והדקלים: **זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע.** שני לקוחות שלקחו שדה האילן מאדם אחד ביחד וכל הקרקע היה צריך לאילנות שהיו נטועים כדין שדה אילן. והכי מתוקמא סוגיא דשמעתין לאחד מכר הקרקע ולאחד מכר האילנות והחזיק כל אחד בשלו כגון דרפק בה פורתא (ה) או עשה שום עבודת קרקע כל אחד בשלו דקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה [קידושין כו.] ולא בחזקת ג' שנים מיירי ובהדיא מפרש לקמיה [ע"ב] דבשני לקוחות מיירי: **אמר רב זביד זה קנה אילנות.** לפירותיהן בלא קרקע שאם יבשו האילנות לא יטע אחרים במקומן וזה קנה כל הקרקע אפי' אם יש שם ג' אילנות דתנן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פא.) דקנה קרקע תחתיהם וביניהן וחולה להן כמלא אורה וסלו ה"מ בלוקח אחד הקונה אילנות בתוך של חבירו דקנה קרקע אבל הכא בשני לקוחות שלוקחין ביחד זה אילנות וזה קרקע מצי אמר ליה בעל הקרקע לבעל האילנות כי היכי דלדידי ליתי לי באילנות לדידך נמי ליתי לך בקרקע והכי מפרש לקמיה [ע"ב]: **לימא ליה.** כשיבש האילן עקור אילנך שקול וזיל ולא תטע אחר במקומו אבל כל זמן שהוא טועון פירות אינו יכול לומר כן ואע"ג דקרקע אין לו האילן (ו) כמות שהוא יונק מן הקרקע קנאו לפירותיו. והכי נמי מוכח לקמן בשמעתא [לא.] מדאמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אי כורכמא רישקא זבין ליה כו' והתמוכר את הספינה (לקמן פא.) נמי תנן הקונה ב' אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע כו' ואם מתו אין לו קרקע אלמא אע"ג דאין לו קרקע קתני ולא יעקרנו עד שימות והא"ה לא דרב זביד: **זה קנה אילנות וחלי קרקע.** לאו דוקא חלי קרקע אלא (ו) הצריך לאילנות תחתיהן וביניהן וחולה להן כמלא אורה וסלו. אי נמי דוקא קאמר חלי וכגון שכל הקרקע צריך לאילנות אם לא מפני שמכר הקרקע לחבירו ואפילו לא הוי אלא ב' אילנות דקיימא לן בהמוכר את הספינה דאין להן קרקע הכא יש להן דכיון דשני לקוחות הן שקונין ביחד מצי אמר ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך בעין יפה זבין לדידי נמי כו' והכי מפרש לקמיה [ע"ב]: **מכר קרקע ושייר אילנות לפניו.** אפי' אינן אלא ב' יש לו קרקע כדי מחיית האילנות ונורכן וגם אם יבשו יטע אחרים במקומן ובדאי מוכר לעצמו שייר קרקע והכי אמרינן בהדיא בהמוכר את הבית (לקמן דף עא.) אמר רב הונא אע"ג דאמור רבנן הקונה ב' אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושייר ב' אילנות לפניו יש לו קרקע: **ואפי' לרבי עקיבא דאמר כו'.** פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן לקמן בהמוכר את הבית (דף סד.) בשני מקומות גבי מוכר את הבית תנן לא מכר את היציע כו' ולא את הבור ולא את הדות אע"ג דכתב לו עומקא ורומא ונריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר במכירתו כלום וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך דמוכר בעין רעה מוכר וגבי מוכר את השדה תנן(ג) נמי הכי דאמרינן מוכר בעין יפה מוכר ולא שייר אל עצמו דרך נלכת אל בורו: **ס"מ גבי בור ודות.** הוא דקאמר ר' עקיבא דלא עיכב דרך לעצמו סביבות הבור כלום דלא מכחשי בארעא שיכול הלוקח לזרוע על שפתו ולא יצטרך עליו הלוקח לעקור בורו מכאן דהא אינו מזיקו כלל הלכך לא אסיק מוכר אדעתיה לעכב לעצמו כלום מן הקרקע והלכך צריך ליקח ממנו דרך בדמים ילך אל בורו:

דקא

וכמה יהו (ח) רחוקים ממטע עשרה לבית סאה פחות מכאן או יותר על כן אי אקנה בזה אחר זה לא קנה את הקרקע ולא את האילן שביניהם ובתר הכי קתני במקדים ההיא דמיימי בהמוכר את הבית (לקמן דף עב.) ונראה דפחות מכאן דקתני גבי הקדש קאי נמי אכל שיעבור בקר וכליו ויותר מכאן קאי (ט) אלבית סאה כמו גבי מכרך) ולפי זה נמי ליכא למימר דאין חילוק בין חזקה למכר וסבר אביי ההיא ברייתא דתוספתא דהא אביי גופיה סבר כרב נחמן דאמר תמ' ועד ששה עשר דא"ל אביי לרב יוסף לא תפלוג עליה דר"נ וא"ת ואי מדמינן מכר להקדש אם כן קשיא דר' שמעון אדר' שמעון דהשתא דהמוכר את הבית מוקמינן לה כר' שמעון ובהמוכר את הספינה (לקמן דף פג.) אמר רבי מאיר ור' שמעון אומרים הנוטע את כרמו מ' על מ' מותר להביא זרע לשם אלמא חשיב ר' שמעון בת' אמות מפוזרים ומייתי התם ראיה מינה למכר אילנות וגראה לרשב"ל דלא מוקי לה (י) בהמוכר את הבית (לקמן דף עב.) כרבי שמעון אלא במאי דקא סבר מקדים בעין רעה הוא מקדים אבל במאי דחשיב בת' אמות מפוזרים לא קיימא כוותיה: **היכא דלא אפיק.** פי' ר"מ כגון בנות שוח שמשעה שנתנטו עד לקיטתן ג' שנים כדתנן (שביעית פ"ה מ"ח) בנות שוח שביעית שלהן שנה שניה פי' בשנה ב' של שמיטה לפי שאותן פירות שנלקטים בשנה ב' של שמיטה נתנטו בשביעית ואסורין כדין שביעית ולכך אוקמה ר"מ בבנות שוח דבשאר אילנות באלף שנים לא יארע זה דכל אילנות יקלו בשדפון ג' שנים ואותן שילקו בשנה זו לא יקלו בשנה זו וכזו בזויי(ה) וא"ת והיכי מצי מייתי בבנות שוח והא ברש פירקין אמרינן גבי חזקה בעינן דבעידנא דאתיה להאי פירא ליתא להאי פירא והכא בשאכל פירות שנה ראשונה ושניה כבר נתנטו פירות שנת ג' וי"ל כיון שעדיין יש שנה עד גמר שלהן הוי שפיר בעידנא דאתיה להאי פירא ליתא להאי פירא: **זה החזיק באילנות בו'.** פ"ה דלאו בחזקת ג' שנים אילי אלא שמכר לזה קרקע ולזה אילנות והחזיק כל אחד בשלו כגון דרפק בה פורתא ובעל אילנות פשחינהו כדאמר לקמן האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דדיקלא קני וקשה לר"י דלא הוה ליה למיקבעיה אמתני' דהכא דאיירי בחזקת ג' שנים אלא לקמן גבי חזקות של קנין ועוד דאמאי נקט חזקה טופי משטר וכסף וחליפין הוה ליה למינקט מכר סתם כדנקט מכר בכולה סוגיא דבסמוך וגראה לר"י דאיירי בחזקת ג' שנים דלרב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע ואין לבעל אילנות בקרקע כלום ולכך כי יבשו לא יטע אחרים במקומן ורב פפא סבר דזה קנה אילנות וחצי קרקע פי' לא שיקנה בגוף הקרקע כלום שהרי זה החזיק בכל הקרקע אלא לענין שאם יתייבשו יטע אחרים במקומן ומינה שמעי' בסמוך דמכר לזה אילנות ולזה קרקע לרב זביד אין לבעל אילנות בקרקע כלום ליטע אחרים במקומן לכשיבשו ולרב פפא יש לו דסברא הוא דאם מכר לזה אילנות ולזה קרקע בסתם קנה בעל אילנות הקרקע ליטע אחרים במקומן לכשיתייבשו גם חזקתו יש לו להועיל לענין זה:

לימא ליה בעל קרקע [לבעל אילנות] עקור אילנך שקול וזיל. פירוש לכשיתייבשו ואע"פ שכך הוא אמת לרב זביד מכל מקום פריך ליה רב פפא דאין סברא שידמוק אותו מיד לעקרו כשיבש כיון דג' אילנות מכר לו ועוד מצינו למימר עקור אילנך לאלתר קאמר והכי קשיא (כ) לרב פפא כיון דאפילו בג' אילנות אמרת דאין לו בקרקע כלום אע"ג דבעלמא בג' אילנות אית ליה קרקע משום דבשני לקוחות שאני (ל) וקאמר ליה כי היכי דלדידי ליתי לי באילנות הכי נמי לדידך ליתי לך בקרקע אי חשיב האי טעמא א"כ לאלתר נמי קודם שיבש ליטע ליה עקור אילנך ואע"ג דבעלמא בחד לוקח בקנה שנים דלא קנה קרקע מ"מ יעמוד שם האילן עד שימות הכא גרע טפי מהאי טעמא דאית לך כי היכי דלדידי כו' אלא ודאי ליתי לך למימר האי טעמא הלכך כשמכר לזה קרקע ולזה אילנות בעל אילנות קנה מקום הגזע ליטע כשאחרים במקומן כשיבשו ומיירי בין בג' אילנות בין בב' כדפ"ה (מ) ואפילו בג' אין לו קרקע הצריך לאילנות [כיון] שפירש בהדיא לזה קרקע ואפי' בב' אילנות כשיבשו יטע אחרים במקומן משום כי היכי דלדידך בעין יפה זבין כו':

דאי

לאו מי אמר ר' ישמעאל חד פירא הוי חזקה לכולהו פירי הכא נמי הוי חזקה להני והני הוי חזקה להני [א]והני מילי היכא דלא אפיקו (ו) אבל אפיקו ולא אכל לא הויא חזקה [ב]והוא דבאזי באזוזי: זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא אם כן אין לו לבעל אילנות בקרקע כלום לימא ליה בעל קרקע לבעל אילנות עקור אילנך שקול וזיל אלא אמר רב פפא [ג]זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע: [ד]פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא דאמר (ה)מוכר בעין יפה מוכר [ו]ה"מ גבי בור ודות דלא מכחשו בארעא אבל אילנות דקמכחשי

הוא מקדים אבל במאי דחשיב בת' אמות מפוזרים לא קיימא כוותיה: **היכא דלא אפיק.** פי' ר"מ כגון בנות שוח שמשעה שנתנטו עד לקיטתן ג' שנים כדתנן (שביעית פ"ה מ"ח) בנות שוח שביעית שלהן שנה שניה פי' בשנה ב' של שמיטה לפי שאותן פירות שנלקטים בשנה ב' של שמיטה נתנטו בשביעית ואסורין כדין שביעית ולכך אוקמה ר"מ בבנות שוח דבשאר אילנות באלף שנים לא יארע זה דכל אילנות יקלו בשדפון ג' שנים ואותן שילקו בשנה זו לא יקלו בשנה זו וכזו בזויי(ה) וא"ת והיכי מצי מייתי בבנות שוח והא ברש פירקין אמרינן גבי חזקה בעינן דבעידנא דאתיה להאי פירא ליתא להאי פירא והכא בשאכל פירות שנה ראשונה ושניה כבר נתנטו פירות שנת ג' וי"ל כיון שעדיין יש שנה עד גמר שלהן הוי שפיר בעידנא דאתיה להאי פירא ליתא להאי פירא: **זה החזיק באילנות בו'.** פ"ה דלאו בחזקת ג' שנים אילי אלא שמכר לזה קרקע ולזה אילנות והחזיק כל אחד בשלו כגון דרפק בה פורתא ובעל אילנות פשחינהו כדאמר לקמן האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דדיקלא קני וקשה לר"י דלא הוה ליה למיקבעיה אמתני' דהכא דאיירי בחזקת ג' שנים אלא לקמן גבי חזקות של קנין ועוד דאמאי נקט חזקה טופי משטר וכסף וחליפין הוה ליה למינקט מכר סתם כדנקט מכר בכולה סוגיא דבסמוך וגראה לר"י דאיירי בחזקת ג' שנים דלרב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע ואין לבעל אילנות בקרקע כלום ולכך כי יבשו לא יטע אחרים במקומן ורב פפא סבר דזה קנה אילנות וחצי קרקע פי' לא שיקנה בגוף הקרקע כלום שהרי זה החזיק בכל הקרקע אלא לענין שאם יתייבשו יטע אחרים במקומן ומינה שמעי' בסמוך דמכר לזה אילנות ולזה קרקע לרב זביד אין לבעל אילנות בקרקע כלום ליטע אחרים במקומן לכשיבשו ולרב פפא יש לו דסברא הוא דאם מכר לזה אילנות ולזה קרקע בסתם קנה בעל אילנות הקרקע ליטע אחרים במקומן לכשיתייבשו גם חזקתו יש לו להועיל לענין זה:

לימא ליה בעל קרקע [לבעל אילנות] עקור אילנך שקול וזיל. פירוש לכשיתייבשו ואע"פ שכך הוא אמת לרב זביד מכל מקום פריך ליה רב פפא דאין סברא שידמוק אותו מיד לעקרו כשיבש כיון דג' אילנות מכר לו ועוד מצינו למימר עקור אילנך לאלתר קאמר והכי קשיא (כ) לרב פפא כיון דאפילו בג' אילנות אמרת דאין לו בקרקע כלום אע"ג דבעלמא בג' אילנות אית ליה קרקע משום דבשני לקוחות שאני (ל) וקאמר ליה כי היכי דלדידי ליתי לי באילנות הכי נמי לדידך ליתי לך בקרקע אי חשיב האי טעמא א"כ לאלתר נמי קודם שיבש ליטע ליה עקור אילנך ואע"ג דבעלמא בחד לוקח בקנה שנים דלא קנה קרקע מ"מ יעמוד שם האילן עד שימות הכא גרע טפי מהאי טעמא דאית לך כי היכי דלדידי כו' אלא ודאי ליתי לך למימר האי טעמא הלכך כשמכר לזה קרקע ולזה אילנות בעל אילנות קנה מקום הגזע ליטע כשאחרים במקומן כשיבשו ומיירי בין בג' אילנות בין בב' כדפ"ה (מ) ואפילו בג' אין לו קרקע הצריך לאילנות [כיון] שפירש בהדיא לזה קרקע ואפי' בב' אילנות כשיבשו יטע אחרים במקומן משום כי היכי דלדידך בעין יפה זבין כו':

דאי

מסורת הש"ס

(א) [לקמן דף: סה: עפ. פב:], (ב) [לקמן עא. פב:], (ג) [לקמן עא.], (ד) ל"ל ולפירושו. רש"ל, (ה) [ועי' תוס' בכורות מ. ד"ה בנות].

הגהות הב"ח

(א) נברא דלא אפיקו אחריני אבל אפיקו אחריני אלא אכל: (ב) רשב"ם ד"ה לא מי וכו' דמקום הזיתים וכו' אלא המדיק בו בכולהו כי אם פעם אחת וכו' בכל שנה בכל אילנות דמי הם"ד: (ג) ד"ה אבל לא אפיק הני שלשים אילנות: (ד) ד"ה והוא דבזאי בזוזי: (ה) ד"ה זה החזיק וכו' דרפק בה פורתא ובעל האילנות פשחינהו לו עשה: (ו) ד"ה ה"מ וכו' אילן יש לו כמות שהוא יונק מן הקרקע שהרי קנאו לפירותיו: (ז) ד"ה זה קנה וכו' אלא קרקע הצריך לאילנות: (ח) הגה"מ ד"ה (בדף הקודם) ממטע כו' וכמה יהו מרוחקים ממטע עשרה: (ט) בא"ד ויותר מכאן קאי אעשר לבית סאה כמו גבי מכר ולפי זה נמי: (י) בא"ד וגראה לרשב"ל דלא מוקי לה ההיא דהמוכר את הבית לגמרי כי' שמעון אלא: (כ) ד"ה ליתא וכו' והכי קשיא ליה לרב פפא: (ל) בא"ד שאני דקאמר ליה כי היכי: (מ) בא"ד כדפ"ה דאפילו בג':

מוסף רש"י

דאמר מוכר בעין יפה מוכר. בכל דיני מכירות שבעולם (לקמן סד.). הני מילי גבי בור ודות. גבי מכר את הבית ושייר בור ודות, דלית ליה שום היחס לנוקה דהא לא מכחשי בארעא והלכך לא חשש לשייר כלום מן הקרקע שביב הבור ולא הדרך. אבל אילנות. שמקלקלין את הקרקע שייר מן הקרקע עם האילנות אף לחור וליטע במקומן אם חפיקו אלו, משום דלא ליתא ליה לוקח עקור אילנך כשיתות והיפטר מכאן (לקמן עא.).

עין משפט נר מצוה

עד א ב מי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' יט כ ועיין בהגהות ומ"מ סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמא סעי' ח:

עה ג מי' סט הל' יז ופכ"ד מהלכות מכירה הלכ' ט סמג סט טוש"ע סט סעיף יט ומי' רטו סעיף יג:

עו ד מי' פכ"ד מהל' מכירה הלכה ח ועיין בהגהות ומגיד משנה סמג עשין כב טוש"ע מ"מ סי' רטו סעי' יא יב [וביב אלפס סוף פרק ד' דמכילתין דף קלב.]:

רבינו גרשום

אבל אפיק ולא אכל. כי אם מעשרה לחדייהו לא הוי חזקה הני להם משום דמצי למימר ליה המערער הואיל שלא היית אוכל (ו) לא הייתי מוחה: והוא דבואי בזויי. כלומר היכא אמרינן כי לא אפיקי דהני הוי חזקה להני היכא דלא אפיקו כל הני ל' בין כולהו אלא י' אילנות ולא בעינן (ב) אותן שבבית סאה יחד אלא צריך דבזע בהו כגון דאפיק ג' בין עשרה בהאי בית סאה ובאידך בית סאה אפיק נמי ג' בתוך י' ובבית סאה שלישית אפיק ד' בין עשרה והיינו בזע בזעוי שהוציא מתוך בית סאה זו לתוך בית סאה זו. ובאידך תרתין שנין ליפקי כי האי גוונא הנך דלא אפיקו אשתקד דמצי למימר המחזיק אכלתי בכל שנה מכל בית סאה ואכלתים כולם בג' שנים וכדומיא דמתני' דקתני כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס אם קייצו דמכולה אכל דהאי פירא הוי חזקה להאי ודמי כמאן דאכל מכולהו תלת זימני: זה קנה אילנות וחצי קרקע. מקום האילנות שאם מתייבשין הללו יכול לנטוע אחרים תחתיהן שאם לא היה כלום בקרקע היכא דייבשו היה יכול לומר לו עקור אילנך שקול וזיל אין לך שוב בקרקע כלום: הא פשיטא לן מכר קרקע [ושייר אילנות לפניו] יש לו קרקע. מקום האילנות: ואפי' לר' עקיבא דאמר. באידך פירקין דלקמן מכר את השדה לא מכר לא את הבור ולא את הדות וצריך ליקח לו דרך מן הלוקח לילך לבור ולדות משום דמוכר בעין יפה מוכר ומוכר לו כל השדה אפי' דרך של בורו: הני מילי גבי בור ודות. מש"ה מכר לו אפי' את הדרך דלא מכחשו בארעא דיכול לזרוע בסמוך לבור ודות:

(ח) נראה דל"ל שלא היית אוכל כל הפירות. (ט) ל"ל ולא בענין דאפיקו אומן י' שבנית סאה יחד אלא צריך וכו'.

דאי לא מצי למימר ליה עקור אילנך שקול וזיל. פירוש לכשיבא ובלאו טעמא דמכחשי מרעא מי לא משייר מני מ"ל עקור אילנא דעל כרחו לא יעכב האילן בשדהו ועוד שרוצה לזרוע מקום האילן: **מכר אילנות ושייר קרקע.** פ"ה דבב' אילנות איירי דבג' הכל מודין דקנה קרקע כדתנן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פפ.) ומוקי לה בגמ' כרבנן ודמי ומוקי לה אפי' כר"ע ולפי זה ריש"ל דקתני שנים אין לו קרקע לא אתי כר"ע וכן מוכח בסוף המוכר את הבית (שם דף עב. ושם) דקתני הקדיש ג' אילנות ממטע י' לבית סאה כו' בזה אמר זה לא הקדיש את הקרקע ופריך (ו) מייתי אילימא רבי עקיבא האמר מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש פי' ואמאי בזה אחר זה לא הקדיש את הקרקע אלמא משמע דקנה אילן אחד נמי קנה קרקע ואין נראה לר"י דהא כיון דהא דתנן בהמוכר את הספינה (שם דף פפ.) קנה ג' קנה קרקע מוקי נמי כר"ע א"כ ע"כ לר"ע בשנים לא קנה קרקע דהכי משמע דוקא ג' קנה קרקע אבל ב' לא קנה קרקע לכן יש לפרש דהא דשמעתין בג' אילנות ואע"ג דבעלמא בג' קנה קרקע שאני הכא דמיירי כגון שאין שם קרקע אלא לצורך האילנות ופירש בהדיא שמשייר הקרקע לעצמו (ו) או בשדה גדול' ואומר בפירוש שכל הקרקע משייר ולכ"ע לא קנה בגוף הקרקע כלום אלא למ"ד מוכר בעין יפה מוכר יכול ליטע אחר במקומו כשיבא והיא דהמוכר את הבית ה"פ מני אילימא ר"ע ואלינא דרבנן דר"ש דסבירא להו מקדיש בעין יפה הוא מקדיש הא אמר מוכר בעין יפה הוא מוכר וכל שכן מקדיש ואלא רבנן ואלינא דרבנן דר' שמעון דאמרו במקדיש הקדיש את כולן הרי אומר מוכר בעין רעה מוכר אבל מקדיש בעין יפה מקדיש וכיון דסבירא להו דכולי האי מקדיש בעין יפה (ח) ממכר דאפי' בור ודות שאין הקרקע צריך להם הקדיש כ"ש במקדיש את האילן שהקדיש את הקרקע הצריכה לאילן ואע"ג דבמכר לא מכר את הקרקע ומיהו אהכיא דנתר הכי אי אפשר לפרש כן [דקאמר] אלא פשיטא ר"ש ואלינא דמאן אילימא אלינא דר"ע הא אמר מוכר בעין יפה מוכר כ"ש מקדיש ומ"מ יש לפרש בדוחק דפריך מסברא כיון דמוכר בעין יפה מוכר אית לן למימר דמקדיש כל שכן דיותר מעט בעין יפה מקדיש ובאילן אחד נמי הקדיש המקדיש את הקרקע אע"ג דבמכר לא קנה ועוד יש לפרש דלא מכח הקדש זה אחר זה דייק התם דבעין רעה מקדיש אלא דייק מדקתני הקדיש שלשה אילנות ממטע י' לבית סאה הרי זה הקדיש את הקרקע כולה לפיכך כשהוא פודה פודה לפי בית זרע חומר שעורים כו' ואי ס"ל דבעין יפה מקדיש אע"פ שהקדיש את הקרקע ואת האילנות בבת אחת הו"ל למימר דפודה וחוזר ופודה ופודה תחלה את האילנות בשויין וחוזר ופודה את הקרקע לפי בית זרע חומר שעורים כדאמר רב הונא בפרק יש בערכין (ערכין דף יד.) הקדיש שדה מלאה אילנות כשהוא פודה פודה את האילן בשוויו וחוזר ופודה קרקע לפי בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אלמא סבר רב הונא מקדיש כו' איתיביה ר"נ לרב הונא ופריך ליה מברייתא דהמוכר את הבית ומשני הא מני ר"ש היא דאמר בעין רעה הוא מקדיש והשתא מדקדק לקמן בפשיטות דכולה סוגיא דלקמן אלינא דרב הונא קיימא לטעמיה (פ) דאמרי' במס' ערכין (שם) בעין יפה הוא מקדיש: **אינו** כרם. ואין צריך להרחיק זרע ד' אמות אלא שלשה טפחים בעין (י) כרם יחידי ולענין מי שנטע כרם ולא חילקו אילנו מחזר מן המלחמה: קני

דקמכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא שייר לימא ליה עקור (פ) אילנא וזיל מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר"ע ורבנן לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר [א]את ליה לרבנן לית ליה לר"ע את ליה ואפילו לרב זביד דאמר אין לו ה"מ גבי שני לקוחות דא"ל כי היכי דלדידי לית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע אבל הכא מוכר בעין יפה מוכר לרבנן לית ליה ואפילו לרב פפא דאמר יש לו ה"מ גבי שני לקוחות דא"ל כי היכי דלדידך זבין בעין יפה לדידי נמי זבין בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה מוכר אמרי נהרדעי אכלן רצופין אין לו חזקה [ב]מתקיף לה רבא אלא מעתה האי מישרא דאספסתא במאי קני לה אלא אמר רבא [ג]מכרן רצופין אין לו קרקע א"ר זירא כתנאי [ד]כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמות ר' שמעון אומר אינו כרם וחכ"א [ה]הרי זו כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן [ו]אמרי נהרדעי האי מאן דזבין דקלא לחבריה קני ליה משפוליה עד תהומא מתקיף

דקא מכחשי. השרשים בקרקע וגם מעכבין את המחרישה ולאי אפיק אדעתיה לשייר לעצמו קרקע סביבות האילנות כדי שלא יוכל הלוקח לערער עליו ולומר כשיבשו אילנותיו עקור אילנותיך שקול וזיל דהא מזקי לארעאי: **לימא ליה.** כשיבא האילן: **מכר אילנות ושייר קרקע לפניו.** שפירש לו כן האילנות אני מוכר לך והקרקע אני מעכב לעצמי: **פלוגתא דר"ע ורבנן.** בין לרב זביד בין לרב פפא. ובשני אילנות מיירי דבשלשה אילנות הכל מודים דקנה קרקע כדתנן סתמא בהמוכר את הספינה (לקמן דף פפ.) ומוקמינן לה בגמ' [ג]כר"ע ומיהו ריש"ל דקתני גבי שנים אין לו קרקע לאו ר"ע היא כדמוכח בשילהי המוכר את הבית (לקמן דף עב.) והתם פרשינן לה: **לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית לי.** לגוקא מקום האילנות על הקרקע ליטע אחרים במקומן כשימותו: **לרבנן אין לו.** קרקע ואם ימותו לא יטע אחרים במקומן כדתנן סתמא [פפ] הקונה שני אילנות לא קנה קרקע: **אפי' לרב זביד כו'.** כלומר דרב זביד נמי מלי למימר אלינא דר"ע ולא הויא מילתיה כתנאי אלא כדברי הכל: **ה"מ.** דקאמר רב זביד [ע"פ] אין לו קרקע גבי ב' לקוחות כדפרישית לעיל [שם]: **אית לי באילנות.** לא בעלים ולא בפירות: **אית לך בקרקעות.** אפי' במקום האילן וכשיבא תעקרנו ותלך: **ה"מ.** דיש לו [ב] קרקעות: **גבי שני לקוחות דאמר.** בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך זבין בעין יפה מה שמכר לך מן הקרקע על מנת להיות הקרקע שלך עולמית היא ופירותיה: **אף לדידי זבין בעין יפה.** שאוכל פירות אילנותי לעולם שאם ימותו אטע אחרים תחתיהן דאין אדם חוטא ולא לו למכור לזה בעין יפה ולזה בעין רעה: **אכל הכא.** שעיכב לעצמו כל לגבי עצמו בעין רעה מוכר כדי לשייר לעצמו: **אכלן רצופין.** להני שלשים אילנות כגון שנטועין ט"ו בבית סאה אינה חזקה ואפילו אכלן כולן כל שלא שנים דלא אחזיק כדמחזקי אינשי דאין רואיין לקיים (ג) אלא לעקור ולשרש: **מפקיף לה רבא אלא מעתה.** כיון דמשום דנטועין מחוברין לא הויא חזקה: **האי מישרא.** ערוגה דאספסתא במאי קני לה הרי (ד) זרועה רצופה ואפ"ה אמרי' בריש פירקין [כח:] דהוי חזקה. ומיהו לאו אתקפתא מעליתא היא דהאי אורחיה והאי לאו אורחיה האי מכחיש בארעא טפי והאי לא מכחיש טפי אלא רבא הוא דלית ליה האי סברא ובמילתא בעלמא הוא דמוקי להו לגהרדעי. ויש לפרש אכלן רצופין אינה חזקה שסופן לשרש אותן ולפזר נטיעתן שכן דרך אילנות לנטוע הרבה תחלה ביחד ואחר שגדלו מפזרים אותן הלכך לא הוי חזקה הואיל ולשרש קיימי ואין זו עיקר גידולן ורואים לדבר דגבי נטיעות אשכחן י' לבית סאה ובאילנות אמרו ג' לבית סאה ועל כרחך נטיעות היו מתחלה והיו י' לבית סאה ואח"כ מיעטום לג' בבית סאה וכן דרך אספסתא כמו כן לזרעה הרבה ביחד רצופין כמו שעושין לכרישין וכרוב ואח"כ עוקרין אותן וממלא מהן ערוגה גדולה והיינו דפריך רבא אלא מעתה האי מישרא דאספסתא כו'. כן נראה בעיני: **אלא אמר רבא.** אי אית לן למימר מידי ברצופין הכי אמרינן: **מכרן רצופין אין לו קרקע.** כגון שנטועין יותר מי' בבית סאה דהכא לא אמרי' הקונה שלשה אילנות קנה קרקע דאין זה שדה האילן דלעקור ולשרש קיימא: **על פחות מד' אמות.** שאין בין שורה לשורה אלא ג' אמות אינו כרם והמניח זרע לשם אינו לוקה משום לא תזרע כרמך כלאים (דברים כב) ומותרין באכילה: **האמצעיים.** שורה בין שתי שורות רואין כאילו אינה והוו להו שם אמות בין שורה לשורה. ולעיל נמי גבי מכרן רצופין לרבנן רואין את האמצעיים כאילו אינן ודינן כמפוזרין וגבי מכרן רצופין יש לו קרקע ולר"ש אין לו קרקע והיינו כתנאי דמילתא דרבא תנאי היא כר"ש ולא כרבנן. ובהמוכר את הספינה (לקמן פב:) מפרש כמה יהו מרוחקין יותר מד' אמות ואכתי הוי כרם: **קני ליה.** הלוקח לקרקע: **משיפולא עד תהומא.** שוליו (שמות כח) מתרגמינן שיפולוהי. דלומר כל הקרקע (פ) בשולי האילן דהיינו שפת הקרקע עד תהום של קרקע. שאע"פ שדקל יחידי הוא ואמן דאפי' ב' אין לו קרקע ה"מ סביבות האילן הוא דאין לו כלום כמו שיש לג' ביניהן וחולה להן כמלא אורה ואלו אכל מתחתיו דאילן מיהא אית ליה דבין דאילן לפירותיו קונה להתקיים מקרקע זו גם אם ימות האילן יטע אחר במקומו. ואשמעינן נמי דאין בעל השדה יכול לחפור תחת האילן אפילו למטה מלאף אמה:

מתקיף

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעי' ו בהג"ה:

עח ב מיי' פי"ב מהל' טוען הלכה ל ועיין במ"מ סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמח סעיף ל ופביף יח:

עט ג מיי' פכ"ד מהל' מכירה הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ז:

פ ד מיי' פ"ז מהל' כלאים הלכה ג ע"ש בכ"מ סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף לג:

רבינו גרשום

אבל אילנות דמכחשו בארעא. שרשים ואין יכול לזרוע תחתיהם מפני שענפין מעכבין מימי המטר שלא ירד עליהן כיון דקא מכחשי ודאי שייר לעצמו מקום האילנות: לר' עקיבא. מכר לו גבי מקום האילנות ואפילו לרב זביד דאמר לעיל להיכא דמכר לשנים שדהו זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע אין לו לבעל האילנות כלל בקרקע. הני מילי גבי שני לקוחות דהאי טעין לי מכר הקרקע והאי טעין לי מכר האילנות משום הכי אין לו דמצי למימר לו בעל הקרקע לבעל האילנות כי היכי דלדידי כו'. אבל הכא להיכא דמכר אילנותיו לחד ושייר בקרקע לפניו וראי מודה רב זביד דיש לו קרקע מקום אילנות דמוכר בעין יפה מוכר. ורבנן דמפלגי על ר' עקיבא סברי לית ליה ואפ' לרב פפא דאמר לעיל יש לו הני מילי גבי שני לקוחות דמצי למימר ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך בעין יפה מכר דלא שייר קרקע לפניו לדידי נמי בעין יפה מכר לי מקום האילנות. אבל הכא היכא דשייר קרקע לפניו מוכר בעין רעה מוכר ולא גמר ומקנה ליה מקום האילנות: אכלן. הני אילנות רצופין. כגון שהיו נטועין בבית סאה אחת ט"ו אילנות דדנייהו להיות י' וחו לא. אינה חזקה דמצי למימר ליה מערער לא החזקת כשאר חיזוקין של אחרים: האי שדה נטועה מישרא דאספסתא. ערוגה מלאה אספסתא שרצופין הן זה עם זה במאי קני ליה: מכרן רצופין. שהיו נטועין יותר ממטע עשרה לבית סאה אין לו ללוקח קרקע דחשוב הוא כיער מה יער לא מכר אלא לעצים האי נמי לא מכר אלא לעצים: שדה כרם. הנטוע על פחות מד' אמות דבין גפנה לגפנה ליכא ד' אמות כדי עבודת הכרם אינו כרם ומותר להביא זרע אחר לשם ואינו עובר. וחכ"א הרי זה כרם ודומין הגפנים אמצעים כאינן הכא נמי סבירא להו לחכמים שרואין אותן שעודפין על מטע י' לבית סאה כאילו אינן ומכר לו את הקרקע ורבי שמעון ס"ל כרבא והיינו כתנאי: משיפולי אילן. היינו מקום תפישת השרשין ועד התהום כל אותו קרקע מכר לו והיינו מדה בינונית של אילן דאי אמרינן קנה בקרקע ברוחב הענפים היינו יותר מדאי ואי אמרינן לא קנה אלא כנגד עובי קורות האילן היינו מעט יותר מדאי אבל משיפוליה היינו יותר מעובי קורת האילן ופחות מרוחב הענפים ובהכי סגי ליה בקרקע:

מסורת הש"ס

(א) כלאים פ"ה מ"ב עירובין ג: לקמן פג. קב:. (ב) ערכין יד:. (ג) ל"ל: כרבנן ודמי ומוקי לה אפילו כר"ש. כן העתיקו תוס' יומא תל"ג.

הגהות הב"ח

(א) גב' עקור אילנך שקול וזיל: (ב) רשב"ם ד"ה ה"מ דיש לו קרקע: (ג) ד"ה אמנן וכו' לקיים כך אלא: (ד) ד"ה אלי מישרא וכו' הרי זו זרועה רצופה וכו' ואחר שגדלו קצת מפזרים: (ה) ד"ה משיפולא וכו' כל הקרקע משולי האילן: (ו) תוס' ד"ה מכר וכו' ופריך מני אילימא ר"ש: (ז) בא"ד או בשדה גדול ג"כ פי' בשדה שיש בו שלשה אילנות דיש לו קרקע מ"מ כשאמר בהדיא דמשייר הקרקע ומאלי זה לא בעינן דבלא תנאי נמי אין לו יותר מתחתיהן לשיקר כשהתנה ושייר לעצמו לנטיעי אחי ושייר לעצמו אף מתחיהן וכן אלא דרך ואלא ע"מ שהדיוטא עליונה שלו בפ' המוכר את הבית דתנאי אלא לגוקר לנטעיי מילתא אחי: (ח) בא"ד בעין יפה טפי ממכר דאפילו וכו' כ"ש במקדיש אילן כל"ל ותיבת את נמחק: (ט) בא"ד לטעמיה דאמר במסכת ערכין: (י) ד"ה אינו וכו' בעין בפן יחידי וכו' מן מערכי המלחמה:

מוסף רש"י

דאי לא שייר לימא ליה עקור אילנך וזיל. ואמן סהדי דלדעת כן עיכב את האילנות לעצמו שיהו כאן לעולם אף לחזור ולטע אחרים במקומן כדרך שהיה לו כח זה באילנות על עכביו (לקמן עא:). **כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמות.** שאין בין שורה לשורה ד' אמות (ערובין ג:). **אינו כרם.** אלא יער ומותר בכלאים (השב"ם לקמן פפ:). ומותר לזרוע לשם (ערובין ג:). **ורואים את האמצעים.** הנטועין בתוך ריוח הכלאי להיות בין שורה לשורה (שם): כאילו אינם. דכל העומד ליעקר כעקור דמי ומומרא היא גבי כלאים (לקמן פפ:). **משפוליה.** מקום מושב האילן, עד תהומו (ערכין יד:).

מסורת הש"ס

(א) [נעיל לה: יש"נ], ב) כתיבות דף ח:, ג) [שם ע"ש], ד) [שיך לעמוד הקודם].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומי לכורכמא: (ב) שם דמהימן רבי תימא הכי נמי מיתקני רבנן מילתא: (ג) שם במשנה עמו במדינה ת"ר יהודה כ"ל ותיכם אמת נמתקן: (ד) שם וילבו ויודעיהו: (ה) רשב"ם ד"ה ולא לא תימא וכו' מאחר שהמרוחזק בו אוכל: (ו) תוס' ד"ה קני וכו' אלא יוכל זה לחפור מגל:

מוסף רש"י

במישלם שניא אליון כו'. דלא מיתחי כהלוקה אלא כלוקח הימנו פירות הגנים הללו בתעות הללו (ב"מ מז.). שלש ארצות לחזקה. שלא אלונות של מ"ש תשובות אלונות זו מזו לענין חזקה כאילו הן אלונות נכריות ואם היה בזו ויחזיק אחר בקרקע שיש לו במכירה אינה חזקה (כתובות יז:). עד שיהא עמו במדינה. או שיהם בגליל או שיהם ביהודה ואפילו הן בשתי עיירות (שם). אפילו יהודה וגליל נמי. הוה ליה למחוי היכי דהוי ומלגא ממי מיהו חזקה (שם). אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה. כגון אם היה בעיר אחת ומיחה שלא בפניו בפני שנים בעיר אחרת (שם). אפילו יהודה ויהודה. בשתי עיירות נמי לא מיהו חזקה, דלא הוה ליה למחוי שלא בפניו (שם). לעולם כו' הויא מחאה. דאחבוך מכרא אית ליה דהני דאמרי בשתיהו מגלו לאחריני וגא הדבר לאזני המחזיק והוה ליה לאחרוני בשעריה (שם). ומשנתינו. דקתני יהודה וגליל לא, בשעת חירום שני. דיכול לומר לא נגלית לי מחאתו שאמור אמר שטרי (שם). ומאי שנא יהודה וגליל דנקיט. אם יש מיכוס נמי מעיר לעיר אפילו שתי עיירות באותה מדינה נמי לא (שם).

מתקיף לה רבא [א]ולימא לי' כורכמא דרישקא זביני לך עקור כורכמא דרישקא וזיל אלא אמר רבא [ב]בבא מחמת טענה אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי [ג] ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי ה"ל למעבד [ד]איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי [ה]הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן [ו] מיתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי: **מתני'** [ז]שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזיק ביהודה אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה [ח] אחת אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה [ט] ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת: **גמ'** [י]מאי קסבר ת"ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר [יא]מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו [יב]בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקיט הא קא משמע לן דסתם

מסקיף לה רבא. אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה. ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמצא שקנה יניקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקלן: **לימא ליה.** מוכר: **כורכמא דרישקא וזיל.** קרו"ג אורייגנט"ל ורגילים למכרו בקרקע ומניחו עד שיגמור פריו ועוקרו. אף האילן שמכרתי לך לפירותיו הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שצריך לקרקע עד שייבש היינו דומיא דכרכום ומאחר שיבש לא תהני לו הקרקע עוד: **עקור כורכמא דרישקא וזיל.** כמו שעוקרים את הכרכום אחר שנתבשל ואינו יכול ליטע כרכום אחר במקומו גם אתה לא תטע אילן אחר במקומו: **אלא אמר רבא.** הכא הוא דקני לקרקע שתחת האילן בגא הוא מחמת הטענה שטוען למוכר בפירות מכרת לי האילן והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו ובשטר ואכלתיה שני חזקה ולא מזכרתי בשטרי יותר משלש שנים דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקא: **א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי.** מאחר שהקונה דקל יחידי נאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו אי כורכמא דרישקא זבין ליה אם מכר לו אתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאם יבש או נעקר לא יטע אחר במקומו: **מאי טוב ליה.** למוכר למעבד שלא יהא זה בא מחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלש שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בטענתו: **איבעי ליה למחויי.** בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו קרקע אלא כי כורכמא דרישקא ושוב לא יכול לטעון אחר שלש שטר היה לי ואבד דכיון דמיתה בו זה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא פיתא הכי.** דמתאה כי הא גוונא לא הויא מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגיא גזלנא הוא כדלקמן [ע"ב]: מתני' אמרינן בגמרא ארץ ישראל [פ"ג ה"ג] מ"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון אלומי וגבורו והירדן מפסיק בינתיים ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה וברר ולא ראהו מכניס פירות אינה חזקה עד שיראהו מכניס פירות: **מתני' שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחזקה.** חלוקות זו מזו לענין חזקת שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והמחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שיירות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאה בעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיחה זה ואחר בשטרו דהא אין שיירות מצויות הלכך כיון דאינו יכול למחות אע"ג דלא מיחה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה.** כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והמחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשיירות מצויות הוה ליה למחויי ומדלא מיחה הפסיד: **א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'.** לחלוק בא ולומר דאינן חלוקות לחזקה דהיה בגליל והמחזיק ביהודה הויא חזקה ואפילו היה באספמיא שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישראל והמחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכך האריכו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה יצא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לבעל הקרקע ובשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא [נט.] מפרש אי בעי ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מביתו ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דמלת שנין מיזהר אינים בשטריה אלא כדאמרינן כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שביק אינים דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שעה אחת ושתיק אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים היה המערער רחוק אבל אי הוי המערער בעיר הוי חזקה מיד כדאמרי' לקמן בפירקין [מא.]: **גמ' מאי קסבר תנא קמא.** דר' יהודה: **אי קסבר מחאה.** שמוחה בעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון שאינהם דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דאבדן חבלא אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והלכך קתני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון שאינהם במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל נמי.** היה ביהודה והחזיק בגליל מיהו מחאה: **ואי קסבר לא הויא מחאה.** כדקתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: **אפי' היה ביהודה והחזיק ביהודה.** בעיר אחרת נמי לא מיהו מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה: **לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** ומשום הכי קתני עד שיהא עמו במדינה. ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי מיהו מחאה מתני' בשעת חירום שבין יהודה וגליל ואין שיירות מצויות מזו לזו ואם יתמה יכול לומר לא יצא הדבר לאזניו של מחזיק שיזהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאה של מערער מחאה חזקתו של זה נמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמאי טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט.** דכיון דבשעת חירום מיירי הוא הדין לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה למיתני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום. ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא מיהוי חזקה ואין נראה בעיני דאם כן הוה ליה למימר כדלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי ממתני ר' אבא בשעת חירום שנו שיש חגרה בין המלכיות אבל עיירות של מדינה ומדינה אין ביניהם חגרה:

הא

ד) **קני ליה משיפוליה ועד תהומא.** פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דנהדיא קתני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פח.) גבי קנה ב' אילנות דאם ממו אין לו קרקע ונראה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל (ו) לחפור זה אבל מתחתיו דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרשב"א מהא דתניא בהמוכר את הבית (לקמן דף עב.) כשהקדים ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשוויהן ואם היה מקום האילן קדוש כולו היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמשים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמקדיש אפי' משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דבלאו הכי דמי רבא מילתיהו דנהרדעי שפיר ולרשב"א נראה דהתם כמ"ד בענין דעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אבל נהרדעי סברי מוכר בענין יפה הוא מוכר: **ואי כורכמא דרישקא.** לכך נקט כורכמא דרישקא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהיינו שני חזקה ודרך להשהותו בקרקע כמו שיכול להתקיים: **אלא כדי שיהא באספמיא.** דעד שס יש מהלך שנה ויותר מכאן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג: **מחאה שלא בפניו כו'.** תימה דבכל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חזקה שלא בפניו הויא חזקה ויש לומר לפי שהטעם תלוי במחאה ולא בחזקה שאדם המחזיק בקרקעותיו של חבירו אית ליה קלא שהוא חוקר ושואל על נכסיו אבל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אם מוחה לו בעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחאתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגיא גזלנא הוא כדלקמן [ע"ב]: מתני' אמרינן בגמרא ארץ ישראל [פ"ג ה"ג] מ"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון אלומי וגבורו והירדן מפסיק בינתיים ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה וברר ולא ראהו מכניס פירות אינה חזקה עד שיראהו מכניס פירות: **מתני' שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחזקה.** חלוקות זו מזו לענין חזקת שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והמחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שיירות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאה בעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיחה זה ואחר בשטרו דהא אין שיירות מצויות הלכך כיון דאינו יכול למחות אע"ג דלא מיחה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה.** כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והמחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשיירות מצויות הוה ליה למחויי ומדלא מיחה הפסיד: **א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'.** לחלוק בא ולומר דאינן חלוקות לחזקה דהיה בגליל והמחזיק ביהודה הויא חזקה ואפילו היה באספמיא שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישראל והמחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכך האריכו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה יצא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לבעל הקרקע ובשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא [נט.] מפרש אי בעי ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מביתו ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דמלת שנין מיזהר אינים בשטריה אלא כדאמרינן כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שביק אינים דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שעה אחת ושתיק אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים היה המערער רחוק אבל אי הוי המערער בעיר הוי חזקה מיד כדאמרי' לקמן בפירקין [מא.]: **גמ' מאי קסבר תנא קמא.** דר' יהודה: **אי קסבר מחאה.** שמוחה בעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון שאינהם דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דאבדן חבלא אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והלכך קתני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון שאינהם במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל נמי.** היה ביהודה והחזיק בגליל מיהו מחאה: **ואי קסבר לא הויא מחאה.** כדקתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: **אפי' היה ביהודה והחזיק ביהודה.** בעיר אחרת נמי לא מיהו מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה: **לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** ומשום הכי קתני עד שיהא עמו במדינה. ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי מיהו מחאה מתני' בשעת חירום שבין יהודה וגליל ואין שיירות מצויות מזו לזו ואם יתמה יכול לומר לא יצא הדבר לאזניו של מחזיק שיזהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאה של מערער מחאה חזקתו של זה נמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמאי טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט.** דכיון דבשעת חירום מיירי הוא הדין לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה למיתני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום. ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא מיהוי חזקה ואין נראה בעיני דאם כן הוה ליה למימר כדלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי ממתני ר' אבא בשעת חירום שנו שיש חגרה בין המלכיות אבל עיירות של מדינה ומדינה אין ביניהם חגרה:

הא

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רנח סעיף ט:

פב ב ג מיי' פי"ב מהל' טוען ונטען הל' יח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סימן קמא סעי' כ:

פג ד מיי' פי"א הל' ה סמג סס טוש"ע ח"מ סימן קמו סעי' ח:

פד ה מיי' שם הל' ב וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמג סעי' ח:

לעזי רש"י

קרו"ג אורייגנט"ל. חריש.

רבינו גרשום

מתקיף לה רבא אמאי קנה מקום האילן. לימא ליה. מוכר ללוקח לכורכמא דרישקא זבינא לך. דומיא הוא כעין שמוכר אדם להבירו ירקות של צבע כורכמא דרישקא מעולה שקורין אריינט"ל שלא מכר לו כי אם הצבע עצמה ולא מקום הכורכמא הכי נמי מצי למימר ליה כי יבש האילן אנא הדקל זבינא לך שקול אילנך ועקיר וזיל. אלא אמר רבא. משום הכי קני ליה משיפוליה ועד תהומא בבא הלוקח מחמת טענה שטוען ואמר אילן ומקומו מכר לי והחזקתי בו שני חזקה ולא מיחה במקומו אדם: אי לכורכמא דרישקא. כלומר האילן לבדו כל זמן שלא יתייבש מאי הוה ליה למעבד מה מועיל לו מחאתו והא כשישלמו שני חזקה עדיין לא הגיע זמן לקצור הכורכמא ועדיין ברשותו עומדת הקרקע שתחת הכורכמא וכן נמי האילן ומשום הכי לא מיחה ואמאי כשטוען הלוקח טענת חזקה אמאי הויא חזקה ומשני ודאי הויא חזקה הואיל ולא מיחה דאע"ג דעדיין היה לו לתפוש הקרקע לאחר ג' אפילו הכי איבעי ליה למוכר למחויי בתוך ג' שנים דלא מכר לו כי אם האילן לבדו והיכא דלא מיחה איהו דאפסיד אנפשיה: **פ"סקא** שלש ארצות לחזקה שצריך שיהיו המחזיק והמערער במלכות אחת של הללו ג'. אבל היה העורר ביהודה והמחזיק בגליל אינה חזקה משום דאין שיירות מצויות דליילו ולימרו ליה דהאי אחזיק בשדהו כדי שיבוא רימחה: עד שיהא עמו במדינה. באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה דשיירות מצויות ומצי למימחי ולמשלח ליה על ידייהו דהני שיירות ואי לא מיחה הוי חזקה ו) אי לא מיחה הואיל דמחאה שלא בפניו הויא מחאה: אפי' יהודה וגליל נמי (לא) הויא חזקה ואמאי קתני מתני' עד שיהא עמו במדינה:

ו) נגאה דל"ל ואי לא מיחה הוי חזקה הואיל דמחאה וכו'.